

Розділ IV. ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРАВА

УДК: 351:65

І.Д. Казанчук

ПЕРЕКОНАННЯ ЯК ВАГОМИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ: ЗМІСТ, ФОРМИ, ЗНАЧЕННЯ

Досліджується поняття і значення переконання як вагомого адміністративного методу впливу на поведінку людей щодо недопущення правопорушень в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів; обґрунтовуються пропозиції щодо удосконалення профілактичної роботи органів внутрішніх справ в природоохоронній сфері.

Ключові слова: охорона, навколишнє природне середовище, природні ресурси, методи адміністративного впливу, переконання, профілактика, засоби масової інформації, адміністративне правопорушення, органи внутрішніх справ, організаційні заходи, екологічна правова культура.

Исследуется понятие и значение убеждения как весомого административного метода воздействия на поведение людей по недопущению правонарушений в сфере охраны окружающей природной среды и рационального использования природных ресурсов; обосновываются предложения по совершенствованию профилактической работы органов внутренних дел в природоохранной сфере.

Ключевые слова: охрана, окружающая природная среда, природные ресурсы, методы административного воздействия, метод убеждения, профилактика, средства массовой информации, административное правонарушение, органы внутренних дел, экологическая правовая культура.

This article examines the concept and importance of beliefs as a significant administrative measures of behavior to prevent administrative violations in the field of environmental protection and rational use of natural resources; settle copyright proposals to improve the prevention of internal affairs in the field of ecology.

Key words: health, environment, natural resources, administrative methods of influence, persuasion, prevention, organizational and legal measures, misdemeanor, police, environmental legal culture.

У сучасних умовах трансформації суспільного життя в Україні важливого значення набувають проблеми охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки суспільства і збереження природного середовища життєдіяльності населення. Усвідомлення складності екологічної ситуації в Україні супроводжується активізацією діяльності держави в природоохоронній сфері. На підставі Конституції України, Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" наша держава здійснює забезпечення гармонійної взаємодії суспільства і природи, раціонального використання, ефективної охорони і вчасного відтворення природних об'єктів через закріплення відповідних вимог в адміністративному законодавстві, яке визначає правові та економічні основи організації і здійснення охорони природного середовища. Крім цього, в Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року визначені стратегічні цілі і завдання природоохоронної діяльності [1]. В структурі державного управління створені спеціальні природоохоронні органи. Проте задіяні механізми, на жаль, не дають очікуваних результатів. Основними причинами цього є відсутність системного підходу до формування і реалізації державної екологічної політики; недосконалість нормативно-правової бази; недостатня прозорість і контроль за використанням природних ресурсів; неузгодженість дій між суб'єктами природоохоронної спрямованості; низький рівень екологічної культури населення; неефективність заходів, спрямованих на підвищення рівня охорони природного середовища та екологічної безпеки.

В контексті інтеграції України у Європейський Союз до вирішення екологічних проблем необхідно підходити поставивши за мету не тільки боротьбу з забрудненням навколишнього природного середовища. Потрібен комплексний підхід до адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки, який в першу чергу, на наш погляд, передбачає запровадження системи адміністративних заходів профілактичного і попереджувального характеру. Але, у свою чергу, ефективність профілактики можлива шляхом об'єднання зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування і всього суспільства в галузі охорони навколишнього природного середовища та екологізації суспільства. У цьому аспекті велика роль відводиться, насамперед,

органам внутрішніх справ. Адже підтримуючи екологічний правопорядок, правоохоронці охороняють й людське майбутнє.

Слід вказати, що значну увагу правовому та організаційному забезпеченню охорони довкілля та екологічної безпеки приділено в працях В.І. Андрейцева, А.М. Бабенко, О.М. Бандурки, О.С. Баб'яка, П.Д. Біленчука, С.М. Гусарова, Є.В. Додіна, О.М. Заржицького, О.С. Колбасова, А.С. Поклонського, В.І. Семчика, О.М. Хіміч, Ю.С. Шемчученка, В.В. Янчука. Попри напрацювання теоретичної бази недостатньою є актуалізація питань визначення та застосування системи адміністративно-правових засобів, за допомогою яких органи внутрішніх справ здійснюють вплив на суспільні відносини з метою реалізації завдань і функцій у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Внаслідок чого, метою статті обрано дослідження сутності переконання як важливого методу адміністративної діяльності органів внутрішніх справ в галузі охорони навколишнього природного середовища і природокористування, та визначення основних форм, в яких реалізується метод переконання.

В сучасних умовах охорона навколишнього природного середовища окрім належного нормативно-правового регулювання екологічних правідносин і дотриманням загальнообов'язкових правил у цій сфері забезпечується й комплексом засобів, які застосовуються в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ, і які сприяють підвищенню правосвідомості учасників екологічних відносин. А, отже, засновані на прагненні останніх до бережливого ставлення до природи, реалізації особистих інтересів не на шкоду природному середовищу. Вплив органів внутрішніх справ, як суб'єкта адміністративної діяльності, на волю об'єкта здійснюється за допомогою різноманітних методів.

Аналіз праць представників управлінської науки доводить, що у загальноприйнятному розумінні термін "метод" означає спосіб чи прийом здійснення чого-небудь. Проблему методів будь-якої (управлінської) діяльності можна розглядати з точки зору співвідношення більш загальних понять - мети цієї діяльності та засобів її досягнення. Виходячи з цього, під методами будь-якої діяльності слід розуміти способи, прийоми, засоби, які використовуються для досягнення поставленої мети і становлять зміст цієї діяльності [2, с. 98].

У підручнику "Адміністративна діяльність міліції" за загальною редакцією О.М. Бандурки методами адміністративної діяльності ор-

ганів внутрішніх справ є "передбачені адміністративно-правовими нормами засоби, прийоми і способи, за допомогою яких міліція здійснює вплив на суспільні відносини з метою реалізації своїх правоохоронних завдань і функцій [3, с.44]". Одне із центральних місць у різноманітності засобів впливу надається переконанню та примусу, які визначені найвагомішими серед адміністративних методів. Вони визнаються також універсальними і всеохоплюючими методами державного управління в цілому. Якщо звернутися до наукових праць з адміністративного права та теорії управління, виявляється, що адміністративний примус та переконання найширше застосовуються в усіх сферах управлінської діяльності, в тому числі в боротьбі із правопорушеннями. Вони становлять систему засобів впливу держави (в особі її відповідальних органів та посадових осіб) на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою нормального функціонування суспільства, будь-якого державного і громадського об'єднання, всього процесу управління [4].

Необхідно звернути увагу, що в сучасній науковій юридичній літературі акцентується увага на переважній необхідності застосування у діяльності державних органів, у тому числі і органів внутрішніх справ, не примусу, а переконання. Адміністративні важелі впливу на забезпечення екологічної безпеки, зокрема, підвищення штрафів за порушення природоохоронного законодавства, поступово втрачають свою ефективність. Так, Ортинський В.Л. акцентує увагу на тому, що надмірне використання адміністративного примусу перетворює державні органи в суто каральні, що створює певну загрозу правам, свободам та інтересам особи і держави акцент зроблено на пріоритетності правового статусу першої, на сервісно-обслуговуючому призначенні державних органів. Це дозволяє вказати на потребу звуження сфери застосування правового (адміністративного) примусу з наданням переваги методу переконання. Зокрема, у дослідженнях С.М. Гусарова доводиться пріоритетність переконання в діяльності уповноважених органів, насамперед, органів внутрішніх справ [6, с.98-101] у забезпеченні охорони навколишнього природного середовища.

Треба визнати, що у більшості випадків посадові особи і громадяни виконують вимоги загальнообов'язкових правил, що стосуються забезпечення екологічної безпеки добровільно. Природно, що діяльність, яка здійснюється правомірно і добросовісно, має отримувати державну підтримку. В адміністративно-правовій літературі засоби такої підтримки одержали назву "переконання".

Відповідно, засоби переконання є первинними, провідними і найбільш ефективними. Як свідчить досвід країн-членів Європейського Союзу, покращення стану охорони навколишнього природного середовища залежить від продуманої й науково обгрунтованої системи превентивних заходів, основою яких є аналіз факторів, причин і умов, що сприяють скоєнню екологічних правопорушень [7, с. 211].

У наукових дослідженнях з даної тематики суть методу переконання полягає у впливі на свідомість та поведінку людей з метою формування у них правильних переконань, розуміння необхідності добровільно і сумлінно виконувати вимоги закону та інших правових норм, а зміст становить комплекс різноманітних конкретних заходів і засобів такого впливу [8, с. 30-32]. Іншими словами, застосування методу переконання сприяє формуванню у громадян правильної суспільно-корисної орієнтації, розумінню необхідності добровільного, активного виконання приписів, правил і норм, які функціонують у суспільстві.

Крім того, переконання – це особливий засіб правового впливу, і полягає в тому, щоб суб'єкти державного управління додержувалися певних вимог внаслідок їх внутрішнього визнання, а не через сліпе підкорення велінням влади. Так, Ю.П. Битяк наголошує, що переконання є системою заходів правового і не правового характеру, які проводяться державними та громадськими органами, що виявляється у здійсненні роз'яснювальних, виховних та заохочувальних методів, спрямованих на формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання законів і інших нормативних актів [4, с. 19]. Це означає розуміння того, що міцна громадська дисципліна й законність являють собою необхідну умову успішної побудови правової, незалежної, демократичної держави, а також формування свідомої звички, спрямованої на додержання правових вимог, почуття недопустимості їх порушення, потреби активно боротися з правопорушеннями.

Узагальнення позицій вчених надає можливість сформулювати визначення переконання у сфері забезпечення охорони навколишнього природного середовища – як засобу забезпечення уповноваженими державними органами охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, який полягає у встановленні системи заходів виховного, заохочувального впливу на зміст і характер поведінки суб'єктів охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та природокористування з метою формування навичок добровільного виконання вимог правових норм, що діють у цій сфері.

З точки зору організації управління суспільством методи командування, покарання та залякування, поширені за тоталітарної систе-

ми, повинні змінитися впливом на вчинки і поведінку людини шляхом зацікавлення і заохочення, персонального залучення до розв'язання соціальних проблем. Враховуючи це, важливим є поширення ефективних форм, що застосовувалися у Радянському Союзі (профілактична робота, спільне з громадськістю планування заходів по забезпеченню правопорядку в країні, аналіз оперативної обстановки), та нових форм. До того ж доцільним буде вивчення зарубіжного досвіду використання різних форм переконання із запровадженням їх в природоохоронній діяльності ОВС України [9]. При цьому необхідно приділити увагу: а) дослідженням методів впливу на громадську думку з метою її формування; б) вивченню практичного досвіду взаємодії правоохоронних органів з засобами масової інформації (надалі - ЗМІ), окремими громадянами; в) аналізу механізмів підвищення ефективності природоохоронної функції органів правопорядку за допомогою заходів "паблік рілейшнз" [10, с. 96-101].

В практичній адміністративній діяльності органів внутрішніх справ метод переконання реалізується в різних формах: а) правове виховання; б) робота з правопорушниками, особами з груп "ризик"; в) агітаційно-роз'яснювальна робота серед населення; г) публічне обговорення та осуд антигромадських проявів; д) поширення і популяризація передового досвіду в боротьбі з порушеннями громадського порядку, тощо. Усі ці форми властиві і для сфери охорони навколишнього природного середовища. Слід зазначити, що форми переконання різноманітні та численні. Вони поєднують у собі кілька сотень заходів, завдяки яким можна досягти бажаних результатів. Тому привести чітку класифікацію форм переконання неможливо, оскільки кожен підрозділ ОВС (міліції), залежно від ситуації і специфіки своєї діяльності обирає ту чи іншу форму, яка принесе з часом найбільшу користь. Тому, окрім перерахованих, можуть бути застосовані органами внутрішніх справ в природоохоронній сфері і, на нашу думку, матимуть свою результативність й такі форми переконання, як: агітація і пропаганда бережливого ставлення до об'єктів природи; інформування ЗМІ і населення про виявлені причини і умови, що сприяють скоєнню екологічних порушень, результати природоохоронної діяльності в регіонах і країні загалом (інформаційна взаємодія); виховання (економічне, правове, моральне); застосування заходів заохочення (морального і матеріального характеру), що сприяє підвищенню правосвідомості учасників екологічних правопорушень; особистий приклад працівників ОВС; критика дій підприємств, органів, поведінки окремих осіб, які порушують природоохоронне законодавство; профілактика екологічних правопорушень.

У Конституції України зазначено: "кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля. Така інформація ніким не може бути засекречена [11]". З точки зору соціально-правової спрямованості пріоритет прав людини, розвиток демократичних засад у державному управлінні вимагають в усіх сферах громадського життя, а особливо у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування, подальшого підвищення правосвідомості громадян, виховання у кожного з них почуття громадського обов'язку. За цією обставиною розглянемо найважливіші форми переконання суб'єктів у необхідності дотримання вимог правових норм в сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування.

Згідно статті 66 Конституції України, кожен зобов'язаний не зашкодити шкоду природі, культурній спадщині, відшкодувати завдані ним збитки. В умовах розвитку процесу інформатизації населення такі форми, як *пропаганда* бережливого ставлення до об'єктів природи – складають основу у формуванні екологічної правосвідомості суспільства. У цій важливій справі перевага віддається загальній стратегії дій ОВС і представників мас-медіа у поширенні, так званого, "правового всеобучу" – організації системи правового інформування населення про чинне законодавство, рішення органів влади щодо забезпечення екологічної безпеки в регіонах, недопущення порушень вимог загальнообов'язкових правил, які встановлені, зокрема, Законами України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про тваринний світ", "Про охорону атмосферного повітря", "Про природно-заповідний фонд України", Кодексом України про адміністративні правопорушення, Про надра, земельним, водним, лісовим законодавством, тощо. У здійсненні цієї форми переконання важлива роль надається підрозділам міліції громадської безпеки (дільничним інспекторам міліції, патрульній служби ОВС України, підрозділам дозвільної системи, Державній автомобільній інспекції МВС України), ветеринарній міліції. Також особливе значення у формуванні комунікаційної політики має метод демонстрування передового міжнародного та вітчизняного досвіду діяльності правоохоронних органів в природоохоронній сфері [9].

Неабияке значення має і така форма впливу на свідомість суспільства як *вивчення і формування громадської думки* відносно діяльності міліції, окремих її служб в галузі природоохорони. В системі МВС України дослідження думки суспільства є одним із напрямків діяльності Центрів громадських зв'язків, які використовують в своїй роботі різні методи: опитування окремих груп населення за допомогою ан-

кет і інтерв'ю; вивчення контингенту читачів; спостереження, яке надає можливість поглиблювати знання і розуміння закономірностей людської поведінки і інше [12, с. 18]. Звісно, ця робота повинна виконуватися постійно та у сукупності з іншими заходами. Слід відмітити, що в умовах зростаючих темпів демократизації суспільства є потреба в удосконаленні існуючої системи дослідження громадської думки і реагування на неї, зокрема, через моніторинг, проведення консультації осіб, які бажають взяти участь у природоохоронній діяльності.

У цьому випадку пріоритетними формами переконуючого характеру є проведення *пропагандистсько-виховної* роботи серед дорослого населення та молоді (в дошкільних, шкільних, вищих навчальних закладах). Ця робота покладається на відповідні служби ОВС України, громадську прес-службу, екологічні організації, і повинна включати такі заходи як: здійснення роботи для розміщення в засобах масової інформації коментарів до нормативних актів, які регламентують діяльність ОВС України щодо запобігання порушень правил використання природоохоронних об'єктів; підготовка та випуск методичних посібників і рекомендацій для навчально-виховних закладів; ознайомлення широкого кола громадськості з прикладами природоохоронної діяльності окремих служб і органів внутрішніх справ, тощо. У цьому напрямку цікавим є приклад роботи поліцейських органів Швеції, де дітям з трьох років поліцейський інспектор прищеплює повагу до закону, розповідає про норми поведінки, наслідки правопорушень в галузі охорони довкілля [10, с. 97].

Іншою важливою формою переконання є *роз'яснювально-профілактична діяльність* органів внутрішніх справ щодо забезпечення екологічної безпеки, її розвитку і удосконалення. Профілактична діяльність, як і інші види соціального управління, розглядається вченими як певний вид діяльності державних органів і громадських організацій, яка спрямована на виявлення і усунення причин і умов, які сприяють вчиненню проступків у даному випадку у природоохоронній сфері. Пріоритетними напрямками її здійснення мають стати: реалізація планового механізму здійснення профілактичних заходів у школах, ліцеях; регулярне вивчення із залученням екологічних організацій громадської думки, розробка на основі цього вивчення управлінських рішень щодо удосконалення природоохоронної діяльності; виступи у центральній та місцевій пресі, на радіо і телебаченні з роз'ясненням норм чинного законодавства; створення спеціальних телепрограм для обговорення актуальних проблем розвитку суспільних відносин у сфері охорони природного середовища; систематичне проведення

регіональних і загальнодержавних конкурсів тематичної друкованої продукції на краще висвітлення екологічних проблем; формування постійного активу представників мас-медіа, творчих колективів і організацій, що об'єдналися на основі спільності інтересів для покращення природоохоронної діяльності. Крім того, є необхідність у покращенні індивідуальних форм роботи дільничних інспекторів міліції, ветеринарної міліції серед населення. Визнано, що індивідуальна профілактика, як форма попереджувальної діяльності, спрямована на недопущення (запобігання і припинення) правопорушення з боку конкретної особи [3, с. 103]. Наведене вказує на перевагу: особистих прийомів громадян, безпосередніх зустрічей з представниками громадських формувань, колективами підприємств і організацій. Свою доцільність довели і такі форми як: робота з листами від громадян; реагування на критичні публікації в пресі щодо дій правоохоронців; своєчасне інформування населення про результати природоохоронної діяльності державних органів, тощо. Головне те, що ці акції повинні бути постійними, мати цілеспрямований і плановий характер. Перевагу при їх плануванні варто надавати в першу чергу підприємствам, і організаціям, що потребують підвищеної уваги з боку міліції. З іншого боку такі заходи організують і проводять центри громадських зв'язків. Зокрема вони приділяють велику увагу зміцненню зв'язків з державними організаціями і підприємствами з метою вироблення комплексних спільних програм профілактики екологічних правопорушень. Нарешті, при проведенні профілактичної роботи треба активно використовувати можливості "четвертої влади" - засобів масової інформації - задля виділення головних напрямків природоохоронної політики. У цьому аспекті необхідно відмітити, що свою ефективність мають проведення: брифінгів керівництва ОВС України з представниками телебачення і радіо, національних і місцевих видавництв, власниками центральних і регіональних інформаційних агентств; "круглих столів", прес-конференцій, репортажів і інтерв'ю; правової реклами; кінострічок з питань, у яких би висвітлювалася діяльність міліції з охорони природи; документальних фільмів [10, с.87-88]. Свої позитивні наслідки має видання і поширення друкованої продукції правового напрямку.

Значний внесок у зміцнення екологічної безпеки, попередження екологічних правопорушень роблять громадські формування. Головною особливістю природоохоронної діяльності громадських формувань є її профілактична і попереджувальна направленість [13]. Нині в країні функціонує майже 1,2 тисячі спеціалізованих добровільних на-

родних дружин. Члени дружин активно виявляють порушення, здійснюють значну профілактичну роботу серед населення щодо роз'яснення правил, норм та стандартів, які діють у сфері організації природокористування, забезпечення екологічної безпеки. Між тим, не треба забувати, що профілактика правопорушень, як вірно зазначає О.І. Остапенко, може успішно рішати завдання, які стоять перед нею, тільки при умові якщо ця діяльність буде спиратися на наукову і правову базу [9, 63].

Проте стан екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, як важливої складової національної безпеки в країні, залежить не лише від наявності сучасної правової бази, що регулює різні відносини в зазначеній сфері, але й у створенні розвиненого механізму формування екологічної культури в суспільстві. В усіх випадках дотримуватися вимог екологічної культури примушує закон, суворий до руйнівників і забруднювачів природи, тобто людина до осмислення важливості екокультури приходить через заборону, табу та покарання за протиправні дії. Очевидно, що потрібні різні шляхи екологізації людської діяльності, загальним принципом якої повинно стати мудре природокористування. У наш час екологічна культура, крім світоглядних і технологічних зрушень, стає ще й могутнім чинником усталення процвітаючих суспільств. Це характерно для багатьох країн, зокрема, Японії, Швеції і Німеччини, де екологічна культура формувалася під суворим "оком" закону і забезпечувалася діяльністю правоохоронних органів. Там спостерігається оздоровлення суспільства, поліпшення його моральних і естетичних чеснот, подовження тривалості життя та інші позитивні зрушення [14, с.24]. Це – ще один аргумент стосовно того, потрібна чи непотрібна екологічна культура сучасному суспільству. Зважаючи на це та враховуючи національні традиції, властиві кожній країні, треба визнати, що екологічна культура в загальному розумінні має для всіх країн спільний вектор: думання та мислення – з одного боку, життя та діяння – з іншого. Отже, механізм створення екокультурного суспільства, по суті, полягає у впливі на свідомість та поведінку кожного пересічного громадянина за допомогою організаційно-правових заходів з метою формування у нього правильних переконань щодо бережливого ставлення до природи, а також розуміння необхідності сумлінного та добровільного виконання вимог правових норм в сфері екологічної безпеки.

У свою чергу, формування екологічної культури в суспільстві можливо через: впровадження нових норм та стандартів щодо збереження

просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів; науково обгрунтоване узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства; прогнозування стану навколишнього середовища; гласність при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан природного середовища, формування у населення екологічного світогляду; науково обгрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на природне середовище з урахуванням стану екологічної ситуації, що склалася в країні і у світі загалом.

І на останок хотілося б відмітити значимість заохочувальних заходів, що відображають позитивну оцінку державою правомірної поведінки громадян, та є дієвим засобом переконання у забезпеченні екологічної безпеки. Позитивна оцінка правомірної поведінки громадян у природоохоронній сфері могла б виражатися в застосуванні до цих осіб заходів заохочення морального, а в деяких випадках - і матеріального характеру. Це право закріплене в п. 29 статті 11 Закону України "Про міліцію", керуючись яким, правоохоронці правомочні застосовувати заходи заохочення до законотрухляних громадян [15], зокрема, до членів добровільних народних дружин - за результатами їх діяльності протягом року; або до окремих громадян, які брали активну участь в агітаційній чи профілактичній роботі; або до працівників засобів масової інформації - за найбільш повне і об'єктивне висвітлення природоохоронної діяльності.

Враховуючі усе вищезазначене, можна дійти висновку, що можливість адміністративного покарання як регулятора людської поведінки вельми обмежені. Тому, слід мати на увазі, що переконання як адміністративний метод діяльності органів внутрішніх справ в сфері охорони природного середовища має вагоме значення, адже призначений вплинути на поведінку людини таким чином, щоб переорієнтувати її в правомірному напрямку за допомогою заходів виховного характеру. Відповідно, усі перераховані заходи, які здійснюються органами внутрішніх справ з метою природоохорони, мають не примусовий характер, а покликані сприяти вихованню громадян у дусі неухильного дотримання законів, позитивно позначаються на стані природного середовища і, в решті решт, мають привести до активізації дій громадськості та зниження кількості правопорушень у природоохоронній сфері. В остаточному підсумку ефективність виховного процесу передбачає: *по-перше*, приведення національного законодавства до вимог часу та європейських норм; *по-друге*, застосування комплексу правових і організаційних заходів і засобів впливу на людей з метою не порушення встановлених правил природокористування; і *по-третє*, створення екокультурного суспільства - як головного імпера-

тиву діяльності держави у забезпеченні екологічної безпеки шляхом формування відповідної поведінки кожної окремої людини і всього суспільства загалом.

Використана література:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р., № 2818-VI. // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 26. - Ст. 218.
2. Теоретичні аспекти державного управління: Монографія / Нижник Н.Р., Мосов С.П. - Чернівці: Технодрук, 2011. - 248 с.
3. Адміністративна діяльність міліції : підруч. / За заг. ред. акад. АПРН України О.М. Бандурки: Підручник. - Х.: Вид-во Нац.ун-ту внутр. справ, 2004. - 448 с.
4. Битяк Ю.П. Переконавання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність: Конспекти лекцій. / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй, А.Т. Комзюк. - Х.: Укр. юрид. академія, 1994. - 44 с.
5. Ортинський В.Л. Організаційні засади управлінської діяльності в органах внутрішніх справ України : навч.-метод. посіб. / В.Л. Ортинський, З.Р. Кісіль, М.В. Ковалів. - Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. - 248 с.
6. Гусаров С. М. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ: моногр. / С. М. Гусаров. - К.: КНУВС, 2009. - 323 с.
7. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / Автор - упорядник О.А. Банчук. - К.: Книги для бізнесу, 2007. - 912 с.
8. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручн. / за заг. ред. Рябченко О.П. - Х.: Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. - 256 с.
9. Заросило В.О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.О. Заросило. - К.: НАВСУ, 2002. - 250 с.
10. Казанчук І. Д. Паблік рілейшнз в діяльності органів внутрішніх справ : монографія / І. Д. Казанчук. - Х.: Основа, 2003. - 198 с.
11. Конституція України від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - С. 141.
12. Лупало О.А. Оцінювання ефективності діяльності органів внутрішніх справ через громадську думку / О.А. Лупало, В.Ю. Котляр, К.О. Зарудський. - К.: ВПЦ МВС України, 2006. - 34 с.
13. Музичук О.М. Організаційно-правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О.М. Музичук. - Х.: ХНУВС, 2003. - 199 с.
14. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави // Право України. - 2005. - №4. - С. 22-25.
15. Про міліцію : закон України від 20 груд. 1990 р. №565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - №4. - Ст. 20.